

Möjligt tidsförlänga täktstillstånd med ny bestämmelse

1 januari 2025 införs möjligheten till "giltighetsförlängning" av miljöbalks-tillstånd. Det innebär att tillståndstiden kan förlängas med upp till tre år för en täktverksamhet där tillståndet riskerar att löpa ut innan ett nytt meddelats. Juristerna Carolin Hammar och Sofia Löwe vid Delphi advokatbyrå reder ut detaljerna i den nya bestämmelsen.

TEXT **CAROLIN HAMMAR & SOFIA LÖWE DELPHI**

SVERIGES ARBETE MED den gröna omställningen pågår för fullt. EU har med den "gröna given" ett uttalat mål att göra EU klimatneutralt senast 2050, vilket ställer krav på att skapa en hållbar industri och en grön teknik. Miljöprövningen enligt miljöbalken behöver därmed förändras för att underlätta och gynna en grön omställning. Det pågående arbetet med att se över miljöprövningen påbörjades år 2020. Regeringen gav då en särskild utredare i uppdrag att se över miljöprövningen med syftet att lämna förslag till förändringar som kan underlätta miljö- och klimatförbättrande investeringar och åstadkomma en snabbare och enklare prövningsprocess. I en tidigare artikel har vi beskrivit tillståndsprocessen enligt miljöbalken samt de olika "tidstjuvar" som pekats ut i nämnda utredning, SOU 2022:33 *Om prövning och omprövning – en del av den gröna omställningen* (se STEN nr 4 2023). Regeringen har i propositionen 2023/24:152 *Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning* valt ut förslag på ändringar som nu röstats igenom och utgör faktiska förändringar i miljölagstiftningen.

Tidsförlängning införs i lag:

En av de intressanta ändringarna som införs i lag är giltighetsförlängning av tidsbegränsade tillstånd. Bestämmelsen innebär bland annat följande:

"Efter ansökan av tillståndshavaren får tillståndsmyndigheten, om det är lämpligt med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön, förlänga giltigheten för ett vid tidpunkten för ansökan gällande tillstånd som avses i 9 eller 11 kap. eller 7 kap. 28 § a miljöbalken (giltighetsförlängning).

Tillståndsmyndigheten får vid en giltighetsförlängning endast

1. förlänga tillståndet i högst tre år, och
2. besluta om de ändringar som krävs för att tillståndets befintliga villkor ska kunna gälla under förlängningen.

En giltighetsförlängning får inte avse en verksamhet vars tillstånd tidigare har förlängts."

Med andra ord kan ett gällande tillstånd förlängas upp till tre år, utöver den tidsbegränsning som annars hade gällt för verksamheten. Ansökan om giltighetsförlängning lämnas in och prövas av mark- och miljödomstol som första instans.

I regeringens proposition (motivering till lagstiftningen) framgår att det föreligger ett behov av viss flexibilitet för tidsbegränsade tillstånd. Det finns situationer där verksamhetsutövaren av olika skäl inte hinner få ett nytt tillstånd på plats innan det befintliga tillståndet löper ut. Verksamhetens drift kan behöva fortlöpa utan uppehåll, men utan ett gällande tillstånd kan verksamheten tvingas pausas i avvaktan på nytt beslut

eller dom. Med giltighetsförlängningen kan befintlig verksamhet under en ytterligare tid – upp till tre år – drivas vidare och underlätta en övergång till ett nytt tillstånd.

Ur utövarens verksamhetsperspektiv är det särskilt välkommet att det nu finns stöd i lag att förlänga tillståndstiden. Möjligheten har tidigare endast skett med stöd av rättspraxis. Det har inneburit en oförutsägbarhet för verksamhetsutövaren när förlängning kan accepteras samt under vilka förutsättningar.

Förutsättningar för att förlänga:

Den nya bestämmelsen om giltighetsförlängning kan aktualiseras när det finns ett tidsbegränsat tillstånd till miljöfarlig verksamhet och /eller vattenverksamhet. Det är även möjligt att förlänga ett Natura2000-tillstånd om det sker samtidigt som nyss nämnda ansökan.

Förlängningen ska vara *lämplig*. Vad som är lämpligt bedöms från fall till fall. Regeringen menar att man vid bedömningen ska beakta skälen för att det befintliga tillståndet tidsbegränsades samt hur lång tid det förflutit sedan miljöbedömningen för verksamheten utfördes. Det exemplifieras med att en olämplig förlängning är om verksamhetens miljökonsekvenser har blivit större än man förutsatt vid tillståndsgivningen. Det är också olämpligt att förlänga ett tillstånd som innebär en otillåten påver-

FOTO: ANNA RUT FRIDHOLM

Om man inte har hunnit bryta allt material inom den bestämda tillståndstiden kan ett tidsförlängt tillstånd möjliggöra fortsatta brytning, förutsatt att den miljöpåverkan som bedömdes när tillståndet beviljades inte förändrats.

FORTSATT ÖVERSYN AV MILJÖBALKEN

Från och med 1 januari 2025 sker flertalet ändringar som rör miljöprövningen. Giltighetsförlängningen är ett av flera verktyg som kan underlätta för aktörer som innehar tidsbegränsade tillstånd enligt miljöbalken. Ett annat exempel är att ändringstillstånd ska anses utgöra huvudregel vid ändring i verksamheten. Ambitionen är att ändringstillstånd ska kunna användas i större utsträckning än idag. Domstolens handläggning ska också ändras så att det tydligt framgår att domstolen ska driva förberedelsen med inriktning på ett effektivt avgörande av målet. Verktuget är en tidsplan som tas fram vid behov.

Sedan juni 2023 pågår en annan utredning, Miljöstillståndsutredningen, vars resultat förväntas presenteras i december 2024. En lärdom från tidigare utredningar är dock att regeringen föreskrivit tillägg, vilket i sig kan fördröja utredningens arbete. Vi följer med spänning vilka fler förslag på ändringar som kan innebära fortsatta steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning.

kan på människors hälsa och miljön.

Täktverksamheter omnämns som ett exempel på vilka överväganden om miljöeffekter som aktualiseras vid en ansökan om förlängning. Om man inte har hunnit bryta ut allt material inom den bestämda tillståndstiden kan ett giltighetsförlängt tillstånd möjliggöra fortsatt brytning utan någon större miljöpåverkan än den som redan har prövats när gällande tillstånd beviljades.

I täkter där bortledning av grundvatten pågår kan en giltighetsförlängning däremot bli olämplig på grund av de miljöeffekter som vattenverksamheten ger upphov till, det vill säga om konsekvenserna blivit större än man tidigare förutsett.

Närmare besked om vad som är lämpligt respektive olämpligt går inte att utläsa av regeringens förarbeten. Det är verksamhetsutövaren som ska visa att det är lämpligt att förlänga tiden och utveckla vilka skäl som talar för att en förlängning kan accepteras. Klart

är att ska röra sig om en förlängning av *motsvarande verksamhet*. Tillståndsprövningen är begränsad till att endast ändra tillståndstiden och därtill anpassa villkor som föreskriver datum och tidsgränser. Även den ekonomiska säkerhetens storlek kan behöva anpassas (mer om ekonomisk säkerhet kan du läsa i STEN nr 4 2022). Det ska inte vara möjligt att bedriva verksamheten på ett annat sätt än vad som regleras i det befintliga tillståndet. I sådana fall är ett helt nytt tillstånd aktuellt.

Maximalt tre år - endast en gång:

Flera aktörer hade önskat en lagstiftning där tidsperioden kan bedömas i varje enskilt fall. Regeringen menar att tidsförlängning som huvudregel inte ska behövas eftersom tidsbegränsade tillstånd redan är anpassade efter verksamheten. Det som behövs är en flexibilitet i vissa fall, varför giltighetsförlängningen ändå införs i lag. Det ska som mest sträcka sig till tre år och det bör inte vara möjligt

att förlänga ett tillstånd mer än en gång. Varför just tre år bedöms som tillräckligt flexibelt lämnas utan förklaring.

Mindre omfattande prövning:

I rättspraxis har en kortare tidsförlängning av tillståndet förutsatt att en ny ansökan om tillstånd för hela verksamheten lämnats in och att tidsförlängningen prövas parallellt. Vidare har det krävts särskilda skäl eller omständigheter som verksamhetsutövaren inte råder över. Regeringen anför att reformen om giltighetsförlängning har för avsikt att möjliggöra exempelvis brytning av kvarvarande mängd material i en täkt. Syftet är att, med en mindre omfattande domstolsprövning, förlänga befintlig verksamhet under ytterligare en kort period. Sammantaget bedömer vi att den nya rättsprocessen kan medföra vissa lättnader. Det återstår att se hur giltighetsförlängningen kommer att tillämpas i praktiken efter 1 januari 2025. ■